TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Giải pháp nào sản xuất lúa phát thải thấp ở châu Á?

14:42 22/07/2026

Sáng 22/7, tại TP. Cần Thơ, Viện Khoa học Nông nghiệp Việt Nam (VAAS) phối hợp với Trung tâm công nghệ thực phẩm và phân bón khu vực châu Á -Thái Bình Dương (FFTC-ASPAC), Mạng lưới sáng kiến hợp tác nông nghiệp và lương thực châu Á (AFACI) tổ chức khai mạc Hội quốc tế "Các giải pháp sản xuất lúa phát thải thấp ở châu Á-Đổi mới sáng tạo trong khu vực và lộ trình nhân rộng.

Hội thảo Giải pháp lúa gạo phát thải thấp tại châu Á-Đổi mới sáng tạo khu vực và lộ trình nhân rộng

Sản xuất lúa gạo đang đối mặt với nhiều thách thức

Theo Ban tổ chức Hội thảo, lúa gạo là cây lương thực thiết yếu, bảo đảm sinh kế cho hơn 3,5 tỷ người trên toàn cầu, trong đó châu Á đóng góp 90% sản lượng lúa gạo toàn cầu (FAOSTAT, 2024). Tại Việt Nam, ngành sản xuất lúa gạo đóng vai trò đặc biệt quan trọng trong việc đảm bảo an ninh lương thực quốc gia và ổn định chuỗi cung ứng toàn cầu, với sản lượng năm 2023 đạt khoảng 43,5 triệu

tấn và xuất khẩu 8,3 triệu tấn. Dù giữ vị trí cốt lõi, ngành sản xuất lúa gạo tại châu Á đang đối mặt với những thách thức nghiêm trọng mang tính sống còn.

Đó là sự thay đổi quy luật mưa, hạn hán kéo dài, lũ lụt bất thường, đặc biệt là hiện tượng nước biển dâng và xâm nhập mặn đang đe dọa trực tiếp đến các vùng trọng điểm diện tích lúa nước trời. Hiện có tới 10,7% đất nông nghiệp toàn cầu bị tổn thương do nhiễm mặn, gây ảnh hưởng nặng nề tại các vùng hạ lưu như Đồng bằng sông Cửu Long của Việt Nam và Bangladesh...

Nông dân TP. Cần Thơ thu hoạch lúa bằng máy gặt đập liên hợp

Canh tác lúa nước truyền thống trong điều kiện ngập nước là một trong những nguồn phát thải khí mê tan (CH4) lớn nhất toàn cầu do quá trình phân hủy chất hữu cơ. Tuy nhiên, canh tác lúa nước truyền thống lại là nguồn phát thải khí mê tan (CH_4) lớn -một loại khí nhà kính gây biến đổi khí hậu. Theo dữ liệu mới nhất từ The Global Rice Paddy Inventory (GRPI), hoạt động canh tác lúa toàn cầu (năm 2022) đã phát thải tới 39,3 triệu tấn mê tan (chiếm hơn 20% tổng lượng phát thải của ngành nông nghiệp toàn cầu), trong đó 5 quốc gia (gồm Trung Quốc, Ấn Độ, Bangladesh, Việt Nam và Thái Lan) đóng góp tới 78% lượng phát thải mê tan từ sản xuất lúa.

Đáng chú ý, phát thải khí nhà kính từ sản xuất lúa gạo chiếm trung bình 43% tổng lượng phát thải khí thải nhà kính từ nông nghiệp ở khu vực châu Á, với tỷ lệ cao tại Việt Nam (gần 50%), Thái Lan (trên 60%) và Philippines (68%)... Chi phí đầu vào cho phân bón, thuốc bảo vệ thực vật và nhân công ngày càng tăng cao, làm giảm biên lợi nhuận của người nông dân.

Những giải pháp kỹ thuật canh tác phát thải thấp

Theo Ban Tổ chức Hội thảo, để phá vỡ vòng xoáy bất lợi này và hướng tới một chuỗi giá trị bền vững, ngành lúa gạo châu Á bắt buộc phải triển khai đồng thời hai mũi nhọn chiến lược: Nghiên cứu, lưu hành và phổ biến các giống lúa chống chịu (hạn, ngập, mặn) năng suất cao nhằm duy trì sản lượng gạo trước các rủi ro khí hậu và môi trường; áp dụng đồng bộ các giải pháp kỹ thuật canh tác phát thải thấp (như tưới ngập khô xen kẽ - AWD, gieo sạ khô - DSR, quản lý rơm rạ tuần hoàn, cơ giới hóa) và chuyển đổi số (sử dụng thiết bị bay không người lái – UAV/Drone, đo phát thải bằng thiết bị gắn cảm biến, máy móc tích hợp GPS, hệ thống MRV kỹ thuật số...).

Các chuyên gia, diễn giả trong và ngoài nước tham dự Hội thảo

Mặc dù các mô hình canh tác lúa thích ứng thông minh biến đổi khí hậu và canh tác giảm phát thải chứng minh hiệu quả và đang được triển khai mạnh mẽ tại các quốc gia trong khu vực, việc nhân rộng các giải pháp thích ứng và giảm thiểu vẫn gặp nhiều rào cản và trở ngại (về chi phí ban đầu, chính sách hỗ trợ và cơ chế tài chính carbon...) trong việc nhân rộng trên quy mô vùng và quốc gia.

Tại Hội thảo, các chuyên gia, diễn giả trong và ngoài nước trao đổi kiến thức, đổi mới chính sách và hợp tác liên quốc gia nhằm thúc đẩy hệ thống canh tác lúa phát thải carbon thấp ở châu Á thông quá khuyến khích áp dụng các phương pháp canh tác giảm thiểu phát thải và các công nghệ hỗ trợ.

Hội thảo tạo diễn đàn trao đổi, đối thoại cấp khu vực để cập nhật về tiến độ, chính sách và giải pháp sản xuất lúa gạo phát thải thấp đóng góp vào mục tiêu an ninh lương thực và Cam kết NDC (Nationally Determined Contribution - Đóng góp do quốc gia tự quyết định); thúc đẩy các giải pháp tích hợp, thích ứng cho

hệ thống canh tác lúa bền vững và phát thải thấp tại châu Á;

Giới thiệu và đánh giá hiệu quả của các giải pháp nông nghiệp thông minh công nghệ cao (thiết bị bay không người lái (UAV/Drone), cảm biến, máy tích hợp GPS, hệ thống MRV kỹ thuật số...) trong sản xuất lúa phát thải thấp. Giới thiệu và nêu bật các mô hình kinh doanh lúa gạo bền vững và phát thải thấp và lộ trình mở rộng quy mô cho các đổi mới sáng tạo trong sản xuất lúa gạo thông minh thích ứng và giảm thiểu biến đổi khí hậu;

Đề xuất các dự án hợp tác nghiên cứu và phát triển trong khu vực. Tham quan thực tế các mô hình trình diễn thuộc Đề án "1 triệu héc-ta lúa chất lượng cao, phát thải thấp" và việc ứng dụng các gói kỹ thuật canh tác giảm phát thải (AWD, DSR, quản lý và sử dụng rơm rạ, cơ giới hóa) kết hợp với việc thử nghiệm các giống lúa thông minh thích ứng khí hậu trên đồng ruộng tại TP. Cần Thơ.

Phải sản xuất một cách bền vững hơn

Phát biểu khai mạc Hội thảo, GS.TS Nguyễn Hồng Sơn, Giám đốc Viện Khoa học Nông nghiệp Việt Nam cho rằng: Cây lúa luôn giữ vị trí trung tâm trong nền nông nghiệp, kinh tế và văn hóa của châu Á. Đối với hàng tỷ người dân, lúa gạo không chỉ là lương thực thiết yếu mà còn là nền tảng sinh kế của khu vực nông thôn và là trụ cột an ninh lương thực quốc gia. Dù vậy, ngành sản xuất lúa gạo hiện nay đang phải đối mặt với nhiều thách thức nghiêm trọng. Bối cảnh biến đổi khí hậu ngày càng gay gắt, trong khi bản thân ngành lúa gạo cũng đang chịu áp lực lớn về việc phải giảm thiểu khí nhà kính, đặc biệt là khí mê tan.

GS.TS Nguyễn Hồng Sơn, Giám đốc Viện Khoa học Nông nghiệp Việt Nam phát biểu khai mạc Hội thảo

"Thách thức lớn nhất của chúng ta ngày nay không chỉ dừng lại ở việc sản xuất ra nhiều lúa gạo hơn, mà là phải sản xuất một cách bền vững hơn: Phát thải thấp hơn, khả năng chống chịu với biến đổi khí hậu tốt hơn, sử dụng tài nguyên thiên nhiên hiệu quả hơn và đem lại thu nhập cao hơn cho người nông dân. Để đạt được đa mục tiêu này, chúng ta đòi hỏi sự bứt phá về đổi mới khoa học, tiến bộ công nghệ, cơ chế chính sách đồng hành và đặc biệt là sự hợp tác chặt chẽ trong toàn khu vực.

Rất đáng mừng là châu Á đã đạt được những tiến trình đáng ghi nhận. Các giống lúa mới chống chịu với bất lợi ngoại cảnh, quy trình quản lý nước cải tiến, kỹ thuật gieo sạ thẳng cơ giới hóa, quản lý rơm rạ bền vững, hệ thống giám sát kỹ thuật số và các cơ chế tài chính carbon sáng tạo... đang mở ra những cơ hội mới để chuyển đổi ngành sản xuất lúa gạo tại Việt Nam cũng như các quốc gia châu Á. Tuy nhiên, công nghệ hay sự đổi mới chỉ là bước đầu.

Các thành tựu khoa học chỉ thực sự tạo ra tác động lan tỏa khi được người nông dân đón nhận và áp dụng hiệu quả vào thực tiễn sản xuất. Do đó, thách thức chung của chúng ta là làm sao đẩy nhanh tốc độ nhân rộng công nghệ thông qua hệ thống khuyến nông hiệu quả, chính sách kiến tạo, cơ chế khuyến khích thị trường, các giải pháp số hóa, cùng sự hợp tác chặt chẽ giữa nhà khoa học, chính quyền, khu vực tư nhân và cộng đồng bà con nông dân. Đó chính là mục tiêu cốt lõi của Hội thảo ngày hôm nay", Giám đốc Nguyễn Hồng Sơn chia sẻ.

TP. Cần Thơ đã và đang triển khai thực hiện Đề án "Phát triển bền vững một triệu ha chuyên canh lúa chất lượng cao và phát thải thấp gắn với tăng trưởng xanh vùng ĐBSCL đến năm 2030", quyết tâm thực hiện các cam kết quốc tế về giảm phát thải, đồng thời nâng cao giá trị gia tăng và cạnh tranh của ngành hàng lúa gạo.

Bà Nguyễn Thị Giang, Phó Giám đốc Sở Nông nghiệp và Môi trường TP. Cần Thơ phát biểu tại Hội thảo

Bà Nguyễn Thị Giang, Phó Giám đốc Sở Nông nghiệp và Môi trường TP. Cần Thơ cho biết: “Là trung tâm vùng ĐBSCL, TP. Cần Thơ luôn xác định phát triển nông nghiệp xanh, nông nghiệp tuần hoàn và thích ứng với biến đổi khí hậu là một trong những nhiệm vụ trung tâm. Hằng năm, TP. Cần Thơ có trên 700 nghìn ha diện tích gieo trồng lúa, với sản lượng trên 4,6 triệu tấn, góp phần quan trọng vào an ninh thực quốc gia và xuất khẩu gạo Việt Nam.

Thời gian qua, TP. Cần Thơ đã tích cực triển khai các mô hình sản xuất chất lượng cao, phát thải thấp thông qua việc áp dụng đồng bộ các giải pháp như giảm lượng giống gieo sạ, quản lý nước ngập khô xen kẽ (AWD), quản lý dinh dưỡng hợp lý, cơ giới hóa đồng bộ, quản lý rơm rạ theo hướng kinh tế tuần hoàn và từng bước ứng dụng công nghệ số, hệ thống MRV trong giám sát phát thải. Những kết quả bước đầu cho thấy các giải pháp này kjhông chỉ góp phần giảm phát thải khí nhà kính, mà còn giảm chi phí sản xuất, nâng cao thu nhập và tăng khả năng cạnh tranh của hạt gạo Việt Nam”.

Huỳnh Biển